

บทที่ 3

ความเป็นมาและแนวความคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์

การค้นหาคำนิยามเริ่มต้นของ ความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในยุค 1960 1970 และ 1980 ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายได้สร้างตัวแบบของการพัฒนาประเทศไว้หลายรูปแบบ แต่ไม่อาจนำมาซึ่งความพึงพอใจของคนในประเทศต่าง ๆ ได้

ในช่วงทศวรรษ 1970 องค์การระหว่างประเทศ กลุ่มศึกษาความมั่นคง และโครงการ World Order Models Project (โครงการทดลองจัดระเบียบโลก) มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะสร้างความเป็นระเบียบและมั่นคงให้กับโลก โดยส่วนหนึ่งมุ่งความสนใจไปที่ปัญหาด้านความสุขและความปลอดภัยของมนุษย์ในฐานะบุคคลในสังคม

จุดเริ่มต้นของความคิด ความมั่นคงของมนุษย์ เกิดขึ้นจากกลุ่มคณะบุคคลจากหลายชาติหลาย ๆ อาชีพ ผู้นำทางความคิด และนักวิชาการจำนวนหนึ่ง ซึ่งรวมตัวกันในนามของ “ **Club of Rome** ” โดยในต้นทศวรรษ 1970 คลับออฟโรม ได้ออกเอกสารประจำชุดหนึ่ง ชื่อว่า “ **World Problematique** ” (สภาวะปัญหาของโลก) ซึ่งนำเสนอความคิดเรื่อง “ ความซับซ้อนของปัญหาที่นำความทุกข์มาสู่มวลมนุษยชนทุก ๆ ชาติ ” ซึ่งได้แก่

ความยากจน

การทำลายสิ่งแวดล้อม

การสูญเสียศรัทธาในสถาบัน

การขยายของเขตเมืองที่ปราศจากการควบคุม

ความไม่มั่นคงของการจ้างงาน

การแปลกแยกของเยาวชน

การปฏิเสธค่านิยมดั้งเดิม

ภาวะเงินเฟ้อ การผูกขาด และปัญหาเศรษฐกิจ

จากรายงานชุดนี้ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า “ ทุก ๆ คนบนโลกนี้ กำลังเผชิญกับปัญหาและความกดดันมากมายซึ่งทุกคนจะต้องร่วมกันให้ความสนใจและร่วมกันทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ” ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะกระทบพวกเราแต่ละบุคคลรุนแรงต่างกันไป

บางคนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ทั้งวันเพื่อที่จะหาอาหารให้พอยังชีพ

บางคนอาจจะมุงสนใจอยู่กับอำนาจต่าง ๆ ที่มีอยู่หรืออำนาจของชาติตัวเอง ...

บางคนอาจจะกังวลใจเกี่ยวกับสงครามโลก หรือสงครามในสัปดาห์หน้ากับเผด็จการที่อยู่ข้างบ้าน

ปัญหาและความสนใจต่าง ๆ นี้สามารถเข้าใจได้ดีในมุมมองที่ศึกษาถึงแนวโน้มจากระดับของโลก และมีผลกระทบมาสู่ระดับบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรม

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร

การขาดอาหารที่กระจายไปทั่ว

การลดลงของทรัพยากรที่มีจำกัด

และ การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม

จากรายงานเรื่อง **Limit To Growth** การเชื่อมโยงกันของตัวแปรระดับโลก (ระดับมหภาค) เช่นนี้ทำให้เราทราบว่ามีขีดจำกัดอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก และจะนำมาซึ่งความหายนะต่อสังคมของมนุษย์ ดังนั้น จำเป็นต้องมีการคิดเรื่องการพัฒนาใหม่เพื่อทำให้เกิดความสมดุลของสิ่งต่าง ๆ ขึ้นให้ได้ โดยมุ่งเน้นไปที่ “ ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนจะถูกทำให้บรรลุ และมนุษย์แต่ละคนจะต้องได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันที่จะเข้าใช้ศักยภาพส่วนตัวของเขา ”

ในระยะสั้น กลุ่ม “ คลับออฟโรม ” ได้นำเสนอว่าจะต้องมีระบบที่คอยเฝ้าระวังผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ชีวิตบุคคล และค้นหาหนทางการพัฒนาโลกด้วยวิถีทางอื่น ๆ เพื่อผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายคือความมั่นคงของโลกที่จะพัฒนาให้ชีวิตมนุษย์ดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน

ในช่วงทศวรรษ 1980 มีคณะกรรมการ 2 คณะที่อุทิศตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและความมั่นคง

คณะที่หนึ่ง ชื่อ **Independent Commission on International Development Issues** มีประธานคือ นาย Willy Brandt คณะกรรมการชุดนี้ได้นำเสนอแนวทางในปี ค.ศ. 1980 ที่มีชื่อเรียกกันว่า “ **North – South Report** ” (รายงานจากโลกเหนือและโลกใต้) ในคำนำของรายงานนี้ นาย Brandt ได้เขียนไว้ว่า “ รายงานของเรานี้วางอยู่บนพื้นฐานจากความสนใจร่วมกันในเรื่องธรรมชาติที่สุด นั่นคือ มนุษยชาติต่างต้องการที่จะมีชีวิตอยู่และแต่ละชีวิตต้องได้รับการดูแลให้มีชีวิตอยู่อย่างชอบธรรม เรื่องนี้ไม่ใช่เพียงการยกเอาคำถามแบบเดิม ๆ มากล่าวถึงนั่นคือเรื่องสงครามและสันติภาพ แต่เราจะยกเอาคำถามที่สำคัญกว่านั้นมาพูดถึง ซึ่งได้แก่ การเอาชนะความหิวโหย ความอดอยากของพลเมืองโลก และการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันอย่างมากมายของคุณภาพชีวิตระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศที่ยากจน ” รายงานนี้ได้เสนอว่ามีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ประเทศที่มีโอกาสและประเทศด้อยโอกาสจะต้องประสานความร่วมมือกันเพื่อ

การพัฒนา “ เพื่อที่จะเอาชนะความขัดแย้งระหว่างประเทศ สร้างผลประโยชน์ร่วมกันแก่ประเทศ และภูมิภาค และที่สำคัญที่สุด คือ เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติในทุกส่วนของโลกนี้”

คณะที่สอง ชื่อ Independent Commission on Disarmament and Security Issues มีประธานคือ นาย Olof Palme คณะกรรมการชุดนี้ได้นำเสนอแนวทางที่มีชื่อเรียกว่า “ *Common Security Report* ” (รายงานเรื่องความมั่นคงพื้นฐาน) ซึ่งได้นำเสนอให้สนใจกับวิธีคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับสันติภาพและความมั่นคง โดยเขียนให้เห็นว่า ประเทศในโลกที่สามคิดถึงเรื่องความมั่นคงโดยใช้การทหารเพื่อความมั่นคงของชาติ ในขณะที่ความเป็นจริงประเทศกำลังถูกคุกคามอยู่ด้วยความยากจนแร้นแค้น อันเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ดังนั้น “ ความมั่นคงพื้นฐาน ” คือ การทำให้ประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างมีเกียรติและมีสันติภาพ ซึ่งหมายถึง ประชาชนจะต้องมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ มีงานทำ และมีชีวิตอยู่บนโลกที่ปราศจากความยากจนและการขาดแคลน

ในช่วงทศวรรษที่ 1990 แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับความมั่นคงได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

1) ในปี 1991 เริ่มที่ประเทศสวีเดน มีคณะ **Stockholm Initiative on Global Security and Governance.**

ในปี 1994 ได้เสนอรายงาน เรื่อง “ *Our Global Neighborhood* ” (ผองเพื่อนบ้านร่วมโลก) ซึ่งมีการพูดถึงความมั่นคงในมุมมองดังนี้ คือ “ แนวคิดเรื่องความมั่นคงของโลกจะต้องกว้างขวาง โดยขยายตัวจากแนวความคิดเดิมที่เน้นเรื่องความมั่นคงของชาติให้ครอบคลุมถึงความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงของโลก

2) โครงการพัฒนาสหประชาชาติ (**United Nations Development Program**) หรือ **UNDP** ได้นำเสนอข้อคิดเห็นครั้งแรกโดย นาย Mahbub ul Haq ในเอกสาร ชื่อ “ *New Imperatives of Human Security* ” ในปี ค.ศ. 1994 เขาเป็นนักเศรษฐศาสตร์ด้านการพัฒนาและเป็นที่ปรึกษาของ UNDP ผู้นำดัชนีชี้วัดการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index) มาใช้เป็นคนแรก และต่อมา UNDP ได้ออกเอกสาร ชื่อ “ *Redefining Security : The Human Dimension* ” ในปี ค.ศ. 1995

3) เป็นแนวคิดจากรัฐบาลแคนาดาและกลุ่มประเทศเป็นกลาง ได้นำเสนอข้อคิดเห็นเป็นครั้งแรก ในปี 1997 โดยนาย Lloyd Axworthy รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของแคนาดา ชื่อ “ *Canada and Human Security : The Need for Leadership* ”

ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจว่าแนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ ทั้ง 3 แนวทาง ได้แก่

1. แนวความคิด แบบดั้งเดิม (Classical National Security Approach)
2. แนวความคิด แบบ UNDP (UNDP Approach To Human Security)
3. แนวความคิด แบบแคนาดา (Canadian Approach To Human Security)

มีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไร เราจำเป็นต้องตั้งกรอบการพิจารณาภายใต้มาตรฐานอ้างอิงอันเดียวกัน

ในหนังสือนี้จะใช้กรอบแนวคิดของนักรัฐศาสตร์ ชื่อ **David Baldwin** ซึ่งเป็นเจ้าของผลงาน “*The Concept of Security*” ตีพิมพ์ในวารสาร Review of International Studies เล่มที่ 23 (1997) หน้า 12 – 18 ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า

ในการจะประเมินหรือพิจารณาเนื้อหาสาระของแนวความคิดด้านความมั่นคงจะต้องยอมรับกติกา 2 ข้อ คือ

1. ตกลงกันในเรื่องความหมายของคำว่า ความมั่นคง
2. ตอบคำถามในเนื้อหาเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับ
 - 2.1 ความมั่นคงเพื่อใคร (Security for whom)
 - 2.2 ความมั่นคงเพื่อคุณค่าของอะไร (Security for which values)
 - 2.3 ความมั่นคงจากการคุกคามใด (Security for what threats)
 - 2.4 ความมั่นคงด้วยวิธีการใด (Security by what means)

ในการตกลงกันเรื่องความหมายของความมั่นคง David Baldwin ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง “การไม่มีภัยคุกคามต่อสิ่งที่มีคุณค่า” หรืออาจจะประยุกต์ว่าหมายถึง “โอกาสที่จะทำความเสียหายต่อสิ่งที่มีคุณค่าเกิดขึ้นได้น้อย” นโยบายเรื่องความมั่นคงก็คือเรื่องของกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำไปเพื่อลดโอกาสของการสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งที่มีคุณค่าเช่นคุณภาพชีวิตของเรา

การใช้คำถาม 4 ข้อนี้นี้ถามต่อ แนวความคิดทั้ง 3 แนวทาง จะได้คำตอบที่เป็นข้อสรุปเพื่อการพิจารณาความเหมือนหรือความแตกต่างกันเท่าที่จะสามารถตรวจสอบได้ ผลจากเรื่องนี้จะทำให้เราสามารถนำไปสังเคราะห์ในส่วนที่จะต้องควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายของกระทรวง ฯ ต่อไป

3.1 ความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวความคิดของ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)

UNDP ได้จัดทำเอกสาร UNDP's Human Development Report ประจำปี 1994 ซึ่งมีอยู่บทหนึ่งปรากฏเรื่องของความมั่นคงของมนุษย์เป็นครั้งแรก ในบทที่มีชื่อว่า “ Redefining Security : The Human Dimension ” ซึ่งให้ความเห็นไว้ว่า คงจะต้องมีทางเลือกใหม่จากความคิดเรื่องความมั่นคงแบบเก่าในการพัฒนามนุษย์

แนวทางของ UNDP จะตอบคำถามทั้ง 4 ข้อ ของ David Baldwin อย่างไรกันบ้าง

คำถามที่ 1 ความมั่นคงเพื่อใคร ? (Security for whom)

รายงานของ UNDP นี้ ตอบคำถามนี้โดยการวิจารณ์ แนวความคิดแบบเก่าที่มุ่งสนใจแต่เพียงความมั่นคงของชายแดนจากการรุกรานของศัตรูภายนอกประเทศ หรือการปกป้องรัฐด้วยนโยบายต่างประเทศ หรือความมั่นคงของโลกจากการคุกคามด้วยอาวุธนิวเคลียร์ ทั้งหมดล้วนแต่สนใจแต่เพียงความมั่นคงของรัฐมากกว่าที่จะสนใจในมนุษย์ซึ่งเป็นประชาชนของประเทศ สิ่งที่แนวความคิดแบบเก่ามองข้ามไปก็คือ สิทธิตามกฎหมายของคนในชาติซึ่งต้องได้รับความมั่นคงในชีวิตประจำวันของพวกเขา

รายงานของ UNDP ฉบับนี้ จึงยืนยันว่า ความมั่นคงจะต้องมีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลาง มนุษย์ในที่นี้หมายถึง ชีวิตของแต่ละคนบนประเทศนี้

จะต้อง ปลอดภัยจากความหวาดกลัว (freedom from fear)

ปลอดภัยจากความขาดแคลน (freedom from want)

และต้องให้น้ำหนักเท่า ๆ กัน ระหว่างความมั่นคงของพรมแดนกับความมั่นคงของมนุษย์

คำถามที่ 2 อะไรคือคุณค่าของความมั่นคง

รายงานของ UNDP เน้นคุณค่าของความมั่นคงไปที่ความปลอดภัย (Safety) ความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Dignity of human-being) ในการดำรงอยู่ในชีวิตประจำวัน

“ ความมั่นคงของมนุษย์ คือ การที่เด็กมีชีวิตอยู่รอด, การที่โรคไม่แพร่กระจาย, การที่ไม่ถูกออกจากงาน, การที่ความขัดแย้งของชนเผ่าไม่ต้องใช้ความรุนแรง, การที่ผู้ไม่เห็นด้วยไม่ถูกสั่งให้เงียบ ความมั่นคงของมนุษย์จึงไม่เกี่ยวข้องกับอาวุธยุทธโศปกรณ์ หากเกี่ยวข้องกับวิถีที่ประชาชนมีชีวิตอยู่ในสังคม วิถีแห่งความเป็นอิสระที่หาทางเลือกของตน, โอกาสต่าง ๆ ในสังคม และการดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้ความสงบสุขหรือความขัดแย้ง ”

ความมั่นคงของมนุษย์จึงรวมเอาทางเลือกส่วนตัวของบุคคลและการประกันเกี่ยวกับโอกาสและอนาคตของมนุษย์

ความแตกต่างระหว่าง ความมั่นคงของมนุษย์ กับ การพัฒนามนุษย์ (Human security and Human Development)

UNDP อธิบายว่า การพัฒนามนุษย์เป็นแนวคิดที่กว้างกว่าและหมายถึงกระบวนการสร้างหรือขยายทางเลือกต่าง ๆ ของมนุษย์ ในขณะที่ ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง การที่ประชาชนสามารถแสดงออกในทางเลือกของตัวเองอย่างปลอดภัยและเป็นอิสระ และประชาชนยังคงมีความแน่ใจได้ว่า โอกาสที่มีอยู่ในวันนี้จะยังคงอยู่ในวันพรุ่งนี้ ประชาชนควรมีสักยภาพและได้รับอำนาจมากพอที่จะดูแลรับผิดชอบตัวเอง มีโอกาสที่จะแสวงหาความต้องการของตนเอง และรายได้ที่พอเพียงในการดำรงชีวิต

ภายใต้หลักการทั่วไปเหล่านี้ UNDP ได้ประกาศองค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์จำนวน 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. economic security ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
2. food security ความมั่นคงทางอาหาร
3. health security ความมั่นคงทางสุขภาพ
4. environmental security ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม
5. personal security ความมั่นคงส่วนบุคคล
6. communities security ความมั่นคงของชุมชน
- และ 7. political security ความมั่นคงทางการเมือง

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หมายถึง ประชาชนมีรายได้พอเพียงแก่การยังชีพและมีหลักประกันการมีงานทำหรือการประกันสังคม

ความมั่นคงทางด้านอาหาร หมายถึง ประชาชนสามารถหาอาหารมาเลี้ยงชีวิตได้อย่างเพียงพอ โดยแยกจากรายได้ที่เกิดขึ้นหรือทรัพย์สินที่มีอยู่

ความมั่นคงทางด้านสุขภาพ หมายถึง ประชาชนมีสุขภาพดี ปลอดภัยจากโรคติดต่อต่าง ๆ และความเจ็บไข้ได้ป่วยอื่น ๆ รวมถึงการเข้าถึงบริการด้านการรักษาพยาบาลทุก ๆ คน

ความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสมบูรณ์ของทรัพยากรบนแผ่นดิน ในอากาศ และในแหล่งน้ำ ซึ่งทำให้มนุษย์สามารถสร้างถิ่นฐานอยู่ได้

ความมั่นคงส่วนบุคคล หมายถึง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยจากอาชญากรรมและความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้หญิงและเด็กซึ่งอ่อนแอกว่า

ความมั่นคงของชุมชน หมายถึง ความมีเกียรติและศักดิ์ศรีในวัฒนธรรมของชุมชนที่ประชาชนอาศัยอยู่ มีสันติภาพสงบสุขภายในชุมชนและระหว่างชุมชนใกล้เคียง

สุดท้าย ความมั่นคงทางการเมือง หมายถึง การมีสิทธิและความเสมอภาค ตลอดจนได้รับการคุ้มครองสิทธิทางการเมือง

คำถามที่ 3 ความมั่นคงถูกคุกคามจากเรื่องใด

UNDP บอกว่า ความมั่นคงของมนุษย์ถูกคุกคามจากภัย 2 ระดับ

อันดับแรก เป็นภัยจากการคุกคามภายในประเทศ ซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละประเทศ

อันดับสอง เป็นภัยจากสภาวะระดับโลก

1. ภัยจากภายในประเทศ

- 1) การคุกคามต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
 - ขาดการจ้างงานที่มีค่าตอบแทนที่เหมาะสม
 - การจ้างงานที่ไม่แน่นอน
 - ขาดระบบประกันการว่างงาน
- 2) การคุกคามต่อความมั่นคงทางอาหาร
 - ขาดการผลิตอาหารที่มีราคาถูกลงและกระจายอย่างทั่วถึง
 - มีรายได้ไม่เพียงพอแลกเปลี่ยนอาหาร
- 3) การคุกคามต่อความมั่นคงทางสุขภาพ
 - โรคติดต่อ เช่น HIV โรคติดเชื้ออื่น ๆ
 - โรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น มะเร็ง ความดันโลหิตสูง เบาหวาน
 - ขาดน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย
 - อากาศเป็นพิษ
 - การระบบบริการสุขภาพสำหรับประชาชนโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส
- 4) การคุกคามต่อความมั่นคงของสิ่งแวดล้อม
 - ภัยจากความแห้งแล้ง
 - มลภาวะของแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ
 - การเสื่อมโทรมของที่ดินเกษตรกรรม
 - การทำลายป่าไม้
 - ภัยธรรมชาติต่าง ๆ
- 5) การคุกคามต่อความมั่นคงส่วนบุคคล
 - อาชญากรรม
 - ยาเสพติดต่าง ๆ

- การใช้ความรุนแรงและเอาเปรียบต่อเด็กและสตรี
- 6) การคุกคามต่อความมั่นคงของชุมชน
 - ครอบครัวแตกแยก
 - การล่มสลายของวัฒนธรรมพื้นบ้าน
 - การแตกแยกทางศาสนาและเชื้อชาติ
- 7) การคุกคามต่อความมั่นคงทางการเมือง
 - การเสื่อมถอยของรัฐบาล
 - การละเมิดสิทธิมนุษยชน
 - การใช้อำนาจทางการเมือง

2. ภัยจากสภาวะระดับโลก

เป็นภัยที่คุกคามเพิ่มเติมจากภัยภายในประเทศที่กล่าวมาแล้ว มีการแพร่กระจายไปทั่ว และมีผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ โดยไม่มีพรมแดนที่เจาะจง แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

1. ปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากร ซึ่งทำให้เกิดการต้องแสวงหาทรัพยากรอาหาร และอื่น ๆ มากขึ้น ทำให้เกิดภาวะความยากจนไปหลายประเทศ เกิดความเสื่อมโทรมและทำลายสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น และเกิดการอพยพข้ามประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงความอดอยาก
2. ความแตกต่างมากขึ้นระหว่างประเทศร่ำรวยและประเทศยากจน ซึ่งนำไปสู่การบริโภคนิยมมากขึ้นในประเทศอุตสาหกรรม แต่เกิดความยากจนและการทำลายทรัพยากรในประเทศกำลังพัฒนา
3. มีการย้ายถิ่นฐานหรืออพยพข้ามประเทศในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น
4. ภัยจากการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ฝนกรด ภาวะเรือนกระจก และการลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพ การทำลายป่าชายเลนแนวปะการัง รวมถึงการลดลงของพื้นที่ป่าไม้
5. ปัญหาเสียดิน เป็นปัญหาที่ขยายวงกว้างไปทั่วโลก
6. การก่อการร้ายข้ามชาติ ได้แพร่ขยายจากแถบลาตินอเมริกาในปี 1980 จนเป็นการก่อการร้ายทั่วทุกภูมิภาค

คำถามข้อที่ 4 จะสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นได้ด้วยวิธีใด ?

ภัยจากการคุกคามความมั่นคงของมนุษย์ที่สำคัญ ๆ ภายในประเทศ 7 ด้าน และระดับโลก 6 ด้าน ทำให้เราจะต้องคิดกันใหม่ว่า เราจะจัดการกับปัญหาเหล่านี้ด้วยเครื่องมือและวิธีการใด UNDP เสนอให้สังคมโลกทุก ๆ ประเทศร่วมมือกันให้มากกว่านี้ เพื่อค้นหาเครื่องมือใหม่ ๆ ความ

ร่วมมือใหม่ ๆ และแนวทางใหม่ ๆ เพื่อต่อสู้กับแนวคิดเรื่องความมั่นคงใหม่นี้ โดยเปลี่ยนแปลงจากการสมดุลย์ทางอำนาจการทหารมาเป็นแนวนโยบายเรื่อง ความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ การจ้างงานที่มั่นคงสม่ำเสมอ สิทธิมนุษยชน การทูตและการพัฒนาเชิงป้องกัน และการปฏิรูปสถาบันระดับโลก

3.2 ความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวความคิดของแคนาดา

แคนาดาร่วมกับกลุ่มประเทศเป็นกลางจำนวนหนึ่ง นำเสนอแนวความคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์คล้าย ๆ กับแนวคิดของ UNDP ในช่วงเริ่มต้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปหลายปีมีบางส่วนของแนวความคิดเริ่มแตกต่างออกไป แคนาดาได้จัดพิมพ์เอกสารเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ 2 รายการ ในปี 1997 และ 1999 ตามลำดับ และได้ร่วมกับประเทศนอร์เวย์จัดประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศขึ้นครั้งแรกที่เกาะ Lysoen เมือง Bergen ประเทศนอร์เวย์ (1999) และได้จัดตั้งเครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Network) ขึ้น โดยมีผู้ก่อตั้ง 13 ประเทศจากทุกภูมิภาคและประเทศไทยเป็นสมาชิกในผู้ก่อตั้งนี้ด้วย

แนวทางของแคนาดาจะตอบคำถามทั้ง 4 ข้อ ของ David Baldwin อย่างไรบ้าง

คำถามที่ 1 ความมั่นคงเพื่อใคร ? (Security for whom)

สำหรับแคนาดามีความเห็นเช่นเดียวกับ UNDP ว่า ความมั่นคงเป็นเรื่องของมนุษย์แต่ละคน รัฐมนตรีต่างประเทศ Lloyd Axworthy ได้ให้เหตุผลในรายงานปี 1997 ว่า “ เพื่อความมั่นคงจะต้องต่อสู้กับความยากแค้นทางเศรษฐกิจ, เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และรับประกันสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ”

สองปีต่อมา (1999) ได้เพิ่มข้อสังเกตว่า “ ความมั่นคงของแต่ละคน (ก็คือ ความมั่นคงของมนุษย์) จะเป็นเกณฑ์อันใหม่ของสังคมโลก ” อย่างไรก็ตาม ก็ยอมรับว่าความมั่นคงระหว่างรัฐก็ยังคงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญสำหรับความมั่นคงของประชาชน

คำถามที่ 2 อะไรคือคุณค่าของความมั่นคง ? (Security of what values)

จากรายงานของแคนาดาได้ให้คุณค่าของความมั่นคง ได้แก่ คุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับสังคม และการได้รับประกันสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

- ซึ่งหมายถึง - ความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ
- การพัฒนาเศรษฐกิจ

- สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล
- นิติรัฐ
- ธรรมาภิบาล
- ความเสมอภาคทางสังคม และ
- การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในคำลงนามร่วมที่เกาะ Lysoen ได้ให้คำจำกัดความเพิ่มเติมว่า คุณค่าพื้นฐานของความมั่นคงมนุษย์ ประกอบด้วย 3 เรื่อง คือ

1. freedom from fear (การปลอดจากความหวาดกลัว)
2. freedom from want (การปลอดจากความขาดแคลน)
- และ 3. equal opportunities (การได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน)

กล่าวโดยสรุป กลุ่มของแคนาดา (รวมถึงไทย) มีแนวคิดว่าคุณค่าของความมั่นคงมนุษย์ คือ การปลอดจากสิ่งที่คุกคามต่อสิทธิเสรีภาพประชาชนต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

คำถามที่ 3 ความมั่นคงถูกคุกคามจากเรื่องใด ?

แคนาดานำเสนอภัยหลัก ๆ ที่คุกคามความมั่นคงของมนุษย์ไว้เพียงเล็กน้อย และไม่เป็นระบบเหมือนกับ UNDP ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ

จากรายงาน ปี 1997 เสนอภัยที่คุกคาม ได้แก่

- ช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่รวยกับประเทศที่จน
- ความขัดแย้งระหว่างประเทศ
- อาชญากรรมข้ามชาติ
- การผลิตอาวุธทำลายล้างสูง
- ความขัดแย้งทางศาสนาและกลุ่มชนภายในประเทศ
- การทำลายสิ่งแวดล้อม
- การเพิ่มขึ้นของประชากร
- การอพยพย้ายถิ่นฐาน

- การกระจายของการใช้กับระเบิด
- การละเมิดสิทธิเด็ก
- การกีดกันการค้าระหว่างประเทศ

จากรายงาน ปี 1999 ได้เพิ่มเติมภัยคุกคามดังต่อไปนี้

- ความขัดแย้งของกลุ่มชนและการทำลายล้างเผ่าพันธุ์
- ด้านลบของโลกาภิวัตน์ ซึ่งก่อให้เกิดอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรง การค้ายาเสพติด การก่อการร้ายข้ามชาติ การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และโรคใหม่ ๆ

คำถามข้อที่ 4 จะสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นได้ด้วยวิธีใด ?

ในรายงาน ปี 1997 แคนาดามีข้อเสนอแนะไว้ถึงการสร้างความมั่นคงจะเกิดขึ้นได้จาก

- การสร้างสันติภาพ
- การรักษาสันติภาพ
- การปลดอาวุธ (โดยเฉพาะการกู้กับระเบิด)
- การพิทักษ์สิทธิของเด็ก
- การพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบสมดุล
- สร้างอาวุธใหม่ คือ การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อมุ่งผลลัพธ์ด้วยการชักชวนแทนการใช้กำลังบังคับ

กำลังบังคับ

- การรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีรัฐบาล NGO สถาบันวิชาการ ธุรกิจ และประชาชนร่วมประสานกัน

สรุป ข้อแตกต่างของแนวความคิด เรื่อง ความมั่นคงของมนุษย์

ระหว่าง UNDP กับ Canada

	UNDP	Canada
1. ความมั่นคงเพื่อใคร	ประชาชนแต่ละคนเป็นอันดับแรก	ประชาชนแต่ละคนเป็นอันดับแรก แต่ความมั่นคงของรัฐก็ยังคงสำคัญ
2. ความมั่นคงเพื่อคุณค่าอะไร	ความปลอดภัยของมนุษย์ การอยู่ดีกินดี และ เสรีภาพส่วนบุคคล	ความปลอดภัยของมนุษย์ การอยู่ดีกินดี และ เสรีภาพส่วนบุคคล
3. สิ่งที่เป็นภัยคุกคาม	- การใช้ความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม - เน้นมากที่ความรุนแรงทางอ้อม ได้แก่ ปิศาจทางเศรษฐกิจ และ ปิศาจทางเรื่องสิ่งแวดล้อม	- การใช้ความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม - เน้นมากที่ความรุนแรงทางตรง ได้แก่ การสู้กันด้วยอาวุธภายในประเทศ (สังคม) และการสู้กันด้วยอาวุธระหว่างประเทศ
4. สร้างความมั่นคงด้วยวิธีใด	ส่งเสริม * การพัฒนามนุษย์ให้ได้รับความจำเป็นขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาคและยั่งยืน * ความเป็นประชาธิปไตย * ความมีส่วนร่วมทุกระดับในสังคม	ส่งเสริม * การพัฒนาทางการเมือง * การมีธรรมาภิบาล และ * การสร้างมาตรฐานในสังคม แต่ ยอมรับการใช้กำลังอาวุธหรือการ Sanctions เมื่อมีความจำเป็น